

ŠKOLSKÝ PORIADOK – Dodatok č. 2: PREVENCIA A RIEŠENIE PEDIKULÓZY

Opatrenia pri výskyte prenosného parazitárneho ochorenia - pedikulózy

Pedikulóza - zavšivenie

Pedikulóza - zavšivenie sa vyskytuje na celom svete, postihuje ľudí všetkých vekových skupín, hlavne však deti. Pôvodca pedikulózy voš detská (*Pediculus capitis*), cudzopasník živiaci sa krvou hostiteľa, je schopný parazitovať iba na človeku.

Žije vo vlasatej časti hlavy, ale aj napr. v obočí, brade, fúzoch. Samček dosahuje veľkosť 2-3 mm, samička 2,9-3,5 mm. Voš detská má ústne ústroje prispôsobené k bodaniu a saniu. Živí sa prúdiacou krvou, za prirodzených podmienok prijíma potravu každé 2-3 hodiny. Samičky kladú denne 3-4 vajíčka (hnidy) ku koreňom vlasov pevným prakticky nerozpustným tmelom. Z vajíčok sa liahnu larvy (pri teplote 25 °C za 13-19 dní, pri teplote 30°C za 7-14 dní). Vývoj vší z vajíčok cez larválne štádia až k dospelému jedincovi trvá priemerne 20 dní, jeho dĺžka závisí od teploty (pri teplote 28-30°C trvá vývoj 18-22 dní, pri 37°C 14-15 dní).

Vajíčka (hnidy) zostávajú na vlasoch i po vyliahnutí vší. Živé hnidy sú žltobiele s rozmermi 0,8x 0,3 mm, po vyliahnutí sú priesvitné. Na vrchole hnidy je viečko, ktorým vyliahnutá voš vylezie. Dospelé samičky žijú priemerne 3 týždne. Za život nakladú asi 100-140 vajíčok.

Keďže voš detská parazituje len na človeku, zdrojom nákazy je zavšivený človek. Od zavšiveného zdroja je možný prechod na nového hostiteľa od začiatku zavšivenia až do doby jeho likvidácie.

Prenos

Vši sa šíria v ľudskej populácii hlavne pri priamom styku, zväčša v kolektívoch (rodina, predškolské a školské zariadenia, ubytovne), ale v menšej miere aj prostredníctvom rôznych predmetov (hrebeňov, kefiiek, čiapok, šálov, osobnou alebo posteľnou bielizňou). Ak sa dostanú vši na golier odevu, môžu preliezať aj na šaty druhých osôb v spoločných skrinkách, šatniach.

Diagnostika

Na diagnostiku zavšivenia slúži dôkladná prehliadka vlasov, pri ktorej hľadáme hnidy a vši. Charakteristickým miestom nálezu hníd je hlavne časť hlavy za ušnicami a zátylkom. Jediným spoľahlivým dôkazom trvajúcej zavšivenosti je nález živých lezúcich vší.

Všeobecným predpokladom boja proti zavšiveniu je osobná čistota a častá výmena osobnej a posteľnej bielizne. V prípade výskytu je nutné včasné zahájenie dezinfekčnej akcie (zneškodnenie lezúcich vší a hníd účinným dezinfekčným prostriedkom), ktorú je nutné vykonať v celom kolektíve, t.j. aj u zdravých členov triedy, rodiny. Súčasne je nutné zahubiť i vši, ktoré sa môžu vyskytovať na pokrývkach hlavy, hrebeňoch, kefkách, bielizni a ďalších predmetoch, s ktorými prišla hlava zavšivenej osoby do styku.

Opatrenia, ktoré je nutné vykonať

1. Opatrenia v rodine: · Dieťaťu a všetkým rodinným príslušníkom je nutné umyť vlasy šampónom proti všiam, dostupným na trhu, a to podľa návodu výrobcu. Šampón sa podľa návodu aplikuje na vlasy masírovaním vlasovej pokožky, nechá sa pôsobiť a opláchnie sa čistou vodou. Potom sa šampón aplikuje druhýkrát, opäť sa nechá pôsobiť (podľa návodu) a dôkladne sa opláchnie čistou vodou. Na dosiahnutie požadovaného výsledku sú tieto dve po sebe nadväzujúce aplikácie nevyhnutné, s výnimkou u prípravkov, ktoré si na základe návodu výrobcu tento postup nevyžadujú.

Výhodnou aplikáciou je vlasová dezinfekčná voda napr. Diffusil H v spreji. Ničí vši a hnidy, preto zásah nie je nutné opakovať.

Na zabezpečenie spoľahlivého účinku (na likvidáciu lariet vyliahnutých z hníd, ktoré predsa len prežili) je použitie šampónu potrebné po 8 – 14 dňoch opakovať (podľa návodu uvedenom na použitom dezinsekčnom prostriedku).

Kúru je dôležité aplikovať naraz a všetkým členom rodiny!

Lezúce vši a ich hnidy je možné zneškodniť za pomoci **dezinsekčných prostriedkov**, ktoré sú dostupné v lekárňach. Prípravky určené na ničenie vší sa delia na dve skupiny. Jedna skupina obsahuje chemické insekticidy, tie pôsobia napríklad na nervový systém parazitov. Druhá skupina prípravkov funguje na prírodnej báze a vši sa pôsobením olejov a vosku udusia. V lekárňach môžete **nájsť široké spektrum preparátov** určených na ničenie vší a hníd ako je napríklad **Capissan, Orthosan BF 45, Pedicul Hermal, Itax, Barny's effective, Parasidose, Paranit, Diffusil H, Devos, Neemoxan, Hedrin solution** a mnoho iných dezinsekčných prípravkov.

Ďalším podporným prostriedkom na odstránenie vší je **mechanická metóda - vyčesanie vší z vlasov hustým hrebeňom**. Túto metódu je vhodné použiť na vlhké vlasy. Voš vo vlhkých vlasoch je znehybnená a ľahšie sa vyčesáva. Vši a hnidy treba vyčesávať smerom od pokožky až po končeky vlasov. Vlasy je najlepšie česať nad vaňou a nezabúdať, že vši sa pohybujú veľmi rýchlo. Po každom jednotlivom prečesaní treba skontrolovať a umyť hrebeň. Učesať všetky vlasy aspoň dvakrát a zmyť každú objavenú voš. Uvedenú mechanickú metódu opakovať každé 2 alebo 3 dni na zachytenie nových vší, ktoré sa vyliahli od predošlého česania.

Ďalej je potrebné vykonať nasledovné:

- Osobnú a posteľnú bielizeň je nutné vyvariť, resp. vyprať pri vysokých teplotách, dôkladne vysušiť a vyžehliť.
- Ošetriť dezinsekčnými prípravkami hrebene, kefy (tie je možné vyvariť) a ostatné predmety, s ktorými prišla hlava zavšivenej osoby do styku. Hrebene a kefy na vlasy môžete ponoriť do horúcej vody, v ktorej je Savo, Chloramín alebo Persteril.
- Čiapky, šatky, šály a iný odev (prípadne plyšové hračky, ak s nimi prišla hlava dieťaťa do styku), ktoré nie je možné vyvariť, je potrebné vyprať minimálne v 2 cykloch pri doporučených teplotách, dôkladne vysušiť, vystaviť účinkom slnečného žiarenia, prípadne postriekať prípravkom Biolit na lezúci hmyz.

Pri pozitívnom náleze vší detskej u dieťaťa je nevyhnutné, aby o tom rodič bezodkladne informoval triedneho učiteľa a zabezpečil izoláciu dieťaťa od triedneho kolektívu.

Až po vykonaní dezinsekcie šampónom resp. iným účinným prostriedkom a dôkladnom odstránení vší a hníd z hlavy, sa môže dieťa vrátiť do kolektívu.

2. Opatrenia pri hromadnom výskyte zavšivavenia (predškolské, školské zariadenia a pod.):

Za hromadný výskyt sa považuje postihnutie troch a viacerých detí v kolektíve. V tomto prípade sa predpokladá postihnutie celého kolektívu a zavšivavené deti nie je nutné vyradiť zo školskej dochádzky. Každú takú vzniknutú situáciu však rieši vedenie školy individuálne, zaujme k nej stanovisko a oznámi ako postupovať. Riaditeľstvo školského zariadenia, resp. triedny učiteľ čo najskôr (do 48 hodín) zvolá mimoriadne rodičovské združenie. **Nakoľko opatrenia je nevyhnutné vykonať naraz u všetkých členov kolektívu (nielen v triede, ale aj v rodinách),** rodičia si spoločne s pedagógmi určia presný termín (napr. najbližší víkend), kedy sa vykoná dezinsekčná akcia zneškodnením lezúcich vší a hníd účinným dezinsekčným prostriedkom. Opatrenia v školskom kolektíve i v rodinách prebiehajú súčasne. Ak sa dezinsekcia nevykoná v celom kolektíve, t.j. aj u zdravých členov triedy a rodiny, môže dochádzať k ďalšiemu prenosu.

- **Všetkým deťom a pedagógom v triede,** resp. v školskom zariadení ako aj všetkým ich rodinným príslušníkom je nutné umyť vlasy šampónom proti všiam (viď. postup vyššie uvedeným spôsobom).
- Použitie šampónu je nutné **po 8 – 14 dňoch opakovať** (podľa návodu uvedenom na použitom dezinsekčnom prostriedku).
- **Osobnú a posteľnú bielizeň, pokrývky hlavy, hrebene a ďalšie predmety,** s ktorými prišla hlava zavšivavenej osoby do styku, je potrebné podrobiť dezinsekcii (viď. vyššie uvedené).
- **Matrace a žinenky** používané v škole treba postriekať Biolitom na lezúci hmyz, dôkladne vyvetrať, vystaviť účinkom slnečného žiarenia a min. 3 – 4 dni nepoužívať.
- Zásadné je zabezpečenie **primeranej úrovne osobnej hygieny.** Každý člen kolektívu musí používať vlastné predmety osobnej hygieny (uterák, hrebeň) a zabrániť ich vzájomnému požičiavaniu. To isté platí aj v prípade čiapok, šatiek, prípadne iných pokrývok hlavy.

Zdroj:

- MUDr. E. Haladová CSc., MPH – „Zabezpečenie a organizovanie chodu školy“, RÚVZ, Bratislava
- Metodický list RUVZ Trenčín
- http://www.ruvzca.sk/vkz_soubory/Clanky/Zavsivenie.htm